Autor Guste Santini
Četvrtak, 09 Svibanj 2002 10:35

Koalicija koja je na vlasti vrlo je uvjerljivo ukazivala kako je valjalo Antiinflacijski program pretočiti u razvojni i kako bi Hrvatska, da je tako bilo činjeno, učinila snažan iskorak u pravcu rastućeg društvenog proizvoda. Pri tome se je, ispravno, rukovodila kriterijem nelinearnog vremena i progresivnog ubrzanja vremena. Pored toga valja primjetiti da je privredna struktura bila dovoljno varijabilna i da je, stoga, mogla senzibilno reagirati na poticaje. Umjesto razvojne politike, kao što je znano, nastavljala se politika koja je «okoštavala privrednu strukturu» što čini privrednu strukturu tek djelomično senzibilnom na poticaje. Posljedica te i takve politike je da se «borimo» kako da ostvarimo stope rasta društvenog proizvoda na nivou servisiranja vanjskog duga. Drugim rječima, borimo se da ne siromaštvo (ili ako hoćete bogatstvo) ostane na današnjem nivou. Stručnjaci za socijalnu politiku s pravom pokazuju i dokazuju da socijalna politika nije primjerena i da postojeći nivo socijalne zaštite građana Hrvatske ne može zadovoljiti civilizacijske standarde koje smatramo uobičajenima.

U nastavku ćemo ispitati kakva je bila politika kreditiranja poslovnih banaka od Antiinflacijskog programa do sada. Nećemo ulaziti u detalje jer će i osnovni nalazi pokazati dovoljno elemenata da se potavi dijagnoza. Pođimo redom.

Prvo. U razdoblju od 1993. do 2001. godine krediti bankarkog sektora su se povećali za 55.369,8 milijuna kuna ili za 315%. Sektor poduzeća je povećao svoju zadouženost putem kredita kod poslovnih banaka od 14.713,3 milijuna na 38.341,1 milijun što predstavlja povećanje za 23.627,8 milijuna ili za 161%. Istovremeno je stanovništvo, respektivno imalo slijedeći porast zaduženja: od 1.902,1 (1993.) na 30.121,8 (2001.) odnosno 28.219,7 milijuna (gotovo pet milijardi više; sic!) odnosno 1.484%. Pretoče li se brojke u stope rasta tada imamo rast kredita poduzećima za 12,7% odnosno stanovništvu za 41,2% godišnje.

Drugo. Da se je kojim slučajem odnos kredita prema poduzećima i stanovništvu zadržao kao 1993. godine tada bi krediti stanovništu iznosili svega 12,9%. Prema tome, ukoliko se uzme nivo kredita koji su poduzeća dobila o bankarskog sektora u 2001. godini kao 100% tada su krediti stanovništu trebali iznositi 4.946 milijuna kuna. Ukoliko se nivo kredita stanovništvu 2001. godine definira kao 100% tada su krediti poduzećima morali iznositi 233.502 milijuna kuna. Ovo je priča lineranog kretanja ovih dviju veličina kredita. Jasno je da konsolidirana bilanca poslovnih banaka nije mogla ostvariti ovaj nivo kreditiranja. U prvom slučaju radi se o nedovoljnoj kreditnoj aktivnosti, a u drugom o nedovoljnim izvorima da bi se ostvarili navedeni nivoi kreditiranja. Ono što ostaje jest činjenica da je nakon Antiinflacijskog programa valjalo dati putem kredita veću podršku poduzećima. Podaci pokazuju da se to nije dogodilo. Ukoliko bi ukupne kredite rasporedili na način kako je to bilo ostvareno 1993. godine tada bi nivo kredita u 2001. godini bio: ukupno (38.341,1 + 30.121,8) 68.462,9 milijuna koji bi se raspodjelili poduzećima u iznosu od 60.640,3 dok bi stanovništvo dobilo preostalih 7.822,6 milijuna.

Poseban su problem kamate koje se u Hrvatskoj definiraju kao ponuda cijene kredita uz određene uvjete a ne odonos ponude i potražnje kako to uče studenti na ekonomskim fakultetima. Drugim rječima, potražnja je potpuno nevažna. Poslovne banke se s pravom tako ponašaju ako imamo u vidu da je vjerovnik-dužnik u relaciji kao što je to bio u samoupravnom socijalizmu (redistirubutivni instument – vidi relevantne tekstove na ovu temu na stranicama

Ekonomska politika, Privredna kretanja i Analiza stanja!). Druga je priča da umjesto konkurentnog tržišta imamo elemente oligopolnog tržišta. Stoga nije moguće govoriti o visini kamatnih stopa jer se ponuda i potražnja ne sučeljavaju. Pri tome je potrebno ukazati na veće kamatne stope na kredite koji se odobravaju građanstvu od kamtanih stopa po kojima su odobreni krediti poduzećima. Očito se radi o dobro komponiranoj politici čiji ovisnici postaju građani. Moguće zaključke iz ovih činjenica ostavljam čitaocu.

Pri tome valja imati u vidu da sektor stanovništva ne bi bio zadužen kao što je to danas i ne bi se uvezlo toliko automobila koji su bili tako zdušno kreditno podržavani. S druge bi, pak, strane veća kreditna podrška privredi rezultirala većim domaćim proizvodom što bi značilo veći dohodak per capita i manji broj nezaposlenih.

Iz navedenih podataka je vidljivo kako divergiraju politike poslovnih banaka i društva u cjelini. To je i očekivano. To je i normalno. Ono što nije normalno jest činjenica da se to od strane države dozvoljava. Ipak bi trebalo kreditnu aktivnost poslovnih banaka usmjeravati u pravcu privrednog razvoja. Svaki daljni komentar samo bi umanjio dramatičnost svekolikog stanja u hravtskoj privredi. Sada bi odista volio da mi netko odgovori zbog čega nam nije potrebna nacionalna komercijalna banka koja bi se aktivnije odnosila prema kreditiranju privrede?